

Приветствие на Негово Високопреосвещенство Варненския и Великопреславски митрополит Йоан при откриване на 23-ото издание на Седмица на православната книга

За поредна година с вълнение и духовна радост приветстваме откриването на Седмицата на православната книга. За нас това е благодатно време: от една страна, имаме възможност отново да бъдем заедно, споделяйки радостта си от общуването, а от втора, това е време, през което можем да благовестим – за непреходното слово на Църквата, за дълбокото богословие на св. Отци, и разбира се, за богатството на православната книжнина.

Да се напомня за значението на православната книжнина е особено навременно днес, когато социалните мрежи и телефонът все повече заместват (а понякога и изместват) книгата и белия лист. Сигурно някой би попитал: защо е толкова ценна православната книга? Отговорът е, че тя не само съдържа знание, но и, че това знание е различно – то разкрива на

читателя Кой е Истината и още, какъв е Пътят към вечния Живот. Затова православната книжнина с основание е определяна като съкровищница, която таи в себе си история, богословие, култура и най-вече духовност.

Знаем, че православната книжнина започва с преводите на Свещеното Писание и богослужебните книги от св. братя Кирил и Методий, превръщайки се (още в IX в.) в главен инструмент за формиране на националното самосъзнание и духовното възпитание на народа ни. През вековете видни книжовници (св. Климент Охридски, св. Наум, Йоан Екзарх, Паисий Хилендарски със своята „История славянобългарска“ и др.) пишат творби, които запазват историческата памет и утвърждават православната ни вяра. Техните произведения – четени, препрочитани, преписвани, разпространявани и изучавани, са част именно от православната книжнина, която с времето – постепенно и отчетливо, е обрисувала духовния лик на българина.

Каква е картината днес, през XXI век?

Православната книжнина продължава да се развива и разгръща. Всяка година тук, на този утвърден всеправославен форум, се представят новите издания, преводи и академични изследвания, чрез които богатството на православната мисъл става достъпно за всеки, който се интересува. Това е радостно и мотивиращо, но е свързано и с отговорността да продължаваме да работим в такава насока.

Позволете именно във връзка с отговорността, накратко да споделим две наблюдения, които се оказват предизвикателства на съвременния начин на живот, и към които всеки от нас (пастир, родител, учител и въобще гражданин), не бива да остава безразличен.

Първото наблюдение е свързано със засилващия се превес на виждането над словото; а второто – с въпроса: има ли връзка между обезценяването на словото днес и отношението на младежите към Бога, към ближните и към самите тях. Тук имаме предвид нарастващото отчуждение сред младежите, както и проявите на жестокост и агресия в тяхното общуване[1]. Поставена в такъв контекст, значимостта на православната книжнина ясно се откроява, предвид че духовното просветление е в основата на истинското възпитание.

Превесът на виждането над словото. Първият съзнателен акт на човека,

сътворен по Божий образ, е изобретяването на словото. По Божия воля словото е трябвало да стане и е станало плод на свободното човешко творчество. И тук е отговорността на човека: словото не може да отнема от или да изопачава истината, защото то е предназначено за познаване на Истината. Самото съотнасяне на словото със Словото, което е Христос, т.е. Истината, означава, че в Свещеното Писание свободата на словото се осмисля като право на истина (вж. Прит. 16:1; 25:11). Право да я търсиш и познаваш, да я придобиваш и свободно, както и отговорно, да я предаваш на другите.

В днешното време на десакрализация на словото християнският език сякаш е изтласкван в покрайнините на културата и за мнозина думите имат главно метафоричен смисъл. Какво доведе до заместването, а дори и до изместване на словото от виждането? Дали това е последица от технологичния напредък, предвид че свикнахме с многото образи и сме подвластни на изобилието, което технологиите предлагат? Проблемът е в това, че се отхвърля езиковата съдържателност, а оттук – и познанието, които е трудно да бъдат визуализирани. Когато визуалното затулва светлината на словото, тогава човекът е въвеждан в нов религиозен свят, в т.нар. привидна култура. Видимата реалност, предадена единствено чрез света на образите, може да изгради светоглед за живота, но не може да изгради начин на мислене. И в голяма степен пример за това са съвременните млади хора.

Обезценяването на словото отдалечава младежите от вярата. Младежите са любопитни към различни религиозни истини и ценности, но понякога са безразлични или отрицателно настроени към религиозните институции. Фактът, че са безразлични към институционализираните форми на религиозност, разкрива, че те търсят Бога и са открити към вечната Истина, но са склонни да следват модифицирани форми при изпълняване на тази религиозност. Така, когато младите се бунтуват срещу света, срещу авторитета на родителите, учителите, духовниците, институциите, те всъщност се борят за връщане на изгубения смисъл, т.е. на смисъла на живота им. Как да подходим? Като държим на ценността на словото, като им открием Кой е Истината, но чрез думи, които ще възприемат и осмислят. Ако чрез православната книжнина младите хора се възпитават с правилно мислене за Църквата, тогава промените ще стават постепенно и с лекота. Необходимо е да им се покаже, че тайната на Църквата е в св. Литургия, че богослужението е изходната точка за тяхното въвеждане и възпитаване във вярата.

Уважаеми участници и гости, накрая бихме искали да споделим нашата убеденост, че православната книга не е просто текст. Тя е духовен пътеводител; тя надскача времето, пространството и физическото присъствие; тя е среща между автор и читател, между личност и общност; тя ни учи да слушаме, да разбираме, да уважаваме; тя е диалог с другия човек; тя е прозорец към света.

Да, всичко това е православната книга, но не само. Тя е и начин да се вгледаш в себе си – честно, дълбоко и болезнено. Помага ти донякъде да получиш отговори за Бога, за творението, за смисъла на живота ти, за предназначението ти като човек, за вечността. Защо донякъде? Защото православната книжнина не е теоретично доказване на аксиоми и хипотези, а е изразяване на опитност във вярата. Затова и основата на православната книжнина е божественото откровение, нейната постройка са богооткровените догмати, а действителната ѝ изява е животът в Църквата.

На всички участници и гости на Седмицата на православната книга сърдечно благопожелаваме радостни спомени от красивия град Варна, лични успехи, творчески постижения и всяко добро от Господа.

Божията любов и Неговата велика милост да бъдат с всички вас!

[1] С тревога и болка отбелязваме, че преди около две седмици в столичен мол, 15-годишно дете отне живота на друго 15-годишно дете. Оказа се, че детето, което е извършител на деянието, е безпризорно и с множество криминални прояви. Децата ли са виновни или ние, които ги отглеждаме и възпитаваме? Не са ли всъщност децата огледалото, което отразява нас?

bg-patriarshia.bg